

Familieliv

Overvej inden læsning

- Hvad kendetegner en familie?
- Hvor mange familieformer kan du nævne?
- Hvordan vil du forklare til elever i indskolingen, hvordan man får børn?

Intro

SSF består af tre elementer: Sundhed, seksualundervisning og familiekundskab (SSF). Familiekundskab er typisk ikke det, der gøres mest ud af i SSF, men der er nogle vigtige opmærksomheder, når man underviser i såvel familieformer, som hvordan man får børn.

Familieformer

Officielt er der hele 37 forskellige familieformer i Danmark ifølge Danmarks statistik.¹ Alligevel kan man se en tendens til at give den heteroseksuelle kernefamilie en særlig status i undervisningen frem for f.eks. sammenbragte familier, familier med én voksen eller ét barn, regnbuefamilier, plejefamilier m.v. Familieliv hører er ofte et tema i indskolingen, og i mange klasser skal eleverne tegne, skrive om eller på anden vis portrættre deres familie. Her oplever mange børn, at deres familie ikke passer ind i undervisningens antagelser om, hvad en familie er. Eleverne kan f.eks. blive bedt om at tegne deres mor og far og søskende, hvilket betyder, at alle de børn, der bor i flere familier, har bonusforældre, bonussøskende, flere fædre, flere mødre, har én forælder, ingen søskende eller er anbragt uden for hjemmet, falder udenfor "skabelonen".

Det er så vigtigt, at alle elever oplever, at deres familie har en plads i undervisningen, uanset hvordan den er sammensat, og at den er ligeså god og rigtig som andre familieformer. Det kan vi f.eks. sikre ved ikke at tale om familie i en bestemt form, men bede eleverne om selv at visualisere deres familie, som de mener, den ser ud. Så kan det være, at den ikke bliver helt korrekt i forhold til et faktisk stamtræ, men det er måske heller ikke det vigtigste.²

Familierelationer

En del børn er adopteret, bor på bosteder og i plejefamilier eller bor med familiemedlemmer, som de ikke biologisk er beslægtet med, f.eks. i sammenbragte familier, storfamilier eller bofællesskaber. Det er derfor vigtigt, at familieslægtsskab ikke bliver gjort til et spørgsmål om biologi, men at der sættes fokus på, at man er lige meget i familie, uanset hvordan man er beslægtet med hinanden. Ens "rigtige" mor, far og familie kan ses som dem, man har et følelsesmæssigt bånd med. Vær derfor varsom med at tale om familie som: *dem man bor med*, *dem man ligner*, *dem der har født en* m.v., da sådanne entydige definitioner ikke vil inkludere alle elever. For elever der er adopteret fx, og som ikke ligner deres familie, kan det være både hårdt og sårende, at blive konfronteret med at dem man er i familie med, er dem man ligner. I stedet kan man præsentere forskellige måder og kriterier for det at være i familie og tage en snak om, at familier kan se ud på mange forskellige måder.

¹ Se: <https://infogram.com/der-findes-37-familietyper-i-danmark-1gdk8pdx1dkmq0>

² Se også Sex & Samfunds undervisningsmateriale om familier: <https://determinkrop.dk/indskoling/familie-og-reproduktion/>

Det er også vigtigt, at man ikke kommer til at sende et budskab om, at man skal have børn for at være en familie. I grundskolens seksualundervisning er fokus ofte på, hvordan man *undgår at få børn*, frem for *hvordan man får børn*. Men SSF er også med til at pege på muligheder for elevernes fremtidige liv. I denne forbindelse betyder det at vi både italesætter et liv *med børn* og et liv *uden børn*, og at det afhænger af den enkeltes valg og prioriteringer i livet. En idé kan være, at sige "hvis" I vil have børn, frem for "når" I får børn.

Hvordan får man egentlig børn?

Et tema i seksualundervisningen er, hvordan man får børn, og det er nærliggende at ty til bier og blomsterne. Men fortællingen om bier og blomster er blevet en kende mere kompliceret i dag, og mange elever er ikke en del af den traditionelle fortælling om: "*hvordan en mor og en far gik i seng sammen, fordi de elskede hinanden.*" Igen er udgangspunktet, at der er mange måder at få børn på, og de er alle sammen lige gode og rigtige. Det inkluderer samleje mellem en mand og en kvinde - men også forskellige former for kunstig befrugtning (10% af alle børn i bliver født ved kunstig befrugtning)³ samt adoption og plejefamilier.

En idé er (delvist) at adskille *reproduktion* tematisk fra *sex*, og dermed understrege pointen om, at reproduktion kun er én af sexlivets mange dimensioner. Det giver bedre mulighed for at undervise om forskellige måder at få børn på, og samtidig giver det bedre mulighed for at prioritere de lystfyldte sider af sexlivet. Faktum er nemlig, at reproduktion ligger langt nede af listen over årsager til at have sex, men i seksualundervisningen kan vi nemt komme til at sende det utidssvarende signal, at sex er lig med reproduktion.

Spørgsmål til refleksion

- Hvordan vil du tilrettelægge et undervisningsforløb om familie, hvor eleverne selv skal definere deres familierelationer?
- Hvordan vil du undervise om at få børn på en mangfoldig måde i indskolingen?
- Hvad sker der i undervisningen, hvis du skiller sex og reproduktion fra hinanden - hvilke samtaler og refleksioner giver det anledning til?

Til videre læsning og inspiration

- Materialer og forløb om familie og reproduktion: www.underviserportal.dk
- Bog til de mindste om andre måder at få børn på end samleje: <https://forlagetbolden.dk/produkt/denlilleh%C3%B8neogguld%C3%A6gget/>

³<https://nyheder.tv2.dk/samfund/2020-10-28-hvert-tiende-danske-barn-er-kommet-til-med-kunstig-befrugtning>